

تۆ
و
قورئان
له مانگی ره مه زاندا

وهرگیرانی به دهست کاریه وه

ماموستا دارا جبار

پیدا چوونه وهی

ماموستا عدنان بارام

سایتی به ههشت

www.ba8.org

هه همیشه له گه ئمان بن بو به ره هه می نوی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على رسول الله الأمين وعلى آله وأصحابه أجمعين ... أما بعد .
قورئانی پیروز نهو کتیبه‌ی خوای گه‌وره‌یه که به پاریزنگاری خوا پاریزراوه ، له هه‌موو دستکاری و
گۆران و چه‌وه‌شه‌کاریه‌ک ، یان له هه‌موو زیادکرکردن و کهم کردنی‌ک ، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت : ﴿ إِنَّا
نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١﴾

(سورة الحجر : ٩) ، واته : به‌راستی ئی‌مه خو‌مان قورئانمان دابه‌زاندوووه و خو‌شمان ده‌پاریزین .
وه ئه‌م قورئانه دو‌ایین کتیبی‌که که خوای گه‌وره دابه‌زاندوووه بو‌ مرو‌ف ، چاکترینیانه و بالاده‌ستی‌شه
به‌سه‌ر هه‌موویاندا ، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت :

﴿ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ﴾

(المائدة : ٤٨) . واته : ئی‌مه قورئانمان بو‌ تو . ئه‌ی محمد ﷺ . دابه‌زاندوووه ، به‌راستی که هیچ
گومانیک‌ی تیدا نیه که له لایه‌ن خواوه‌یه ، وه‌راستی و دروستی کتیبه‌کانی پیش خو‌یشی دیاری ده‌کات
که باسی قورئانی تیدا کراوه ، و ئه‌م قورئانه‌ش چاودیری و دادوه‌ره به‌سه‌ر کتیبه‌کانی پیشو .

که به‌راستی گه‌وره‌ترین موعجیزه‌یه ، و هیدایه‌تی‌کی گه‌وره‌یه بو‌ خه‌لکی ، ﴿ الرَّ كِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ
لِنُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾ (ابراهيم : ١) ، واته : ئه‌م
قورئانه کتیبی‌که دامانه‌زاندوووه بو‌ تو ئه‌ی محمد ﷺ بو‌ ئه‌وه‌ی خه‌لکی له تاریکایه‌کانی هاوه‌ل بریاردان
و نه‌فامی ده‌ره‌بهنیت و به‌ره‌و پووناکی و نوری ئیمان به‌ویستی خوای بالاده‌ست و سوپاس کراو .
هه‌رکه‌سی‌ک گوفتاری قورئان بی‌ت نه‌وه‌راست ده‌لیت ، و هه‌رکه‌سی‌ک ئیشی پی‌ بکات پاداشتی
ده‌دریته‌وه ، وه‌هه‌ر که‌سی‌کیش بانگه‌شه‌ی بو‌ بکات نه‌وا پینمووی کراوه بو‌ سه‌ر راسته‌ری‌گای خوای
په‌روه‌دگار ، وه‌به‌راستی ئه‌م قورئانه‌راست که‌ره‌وه‌ی خو‌په‌وشت و پیکه‌ری ژیا‌نه ، وه‌هه‌ر که‌سی‌ک
ده‌ستی پی‌وه‌بگریت نه‌وا ده‌ستی گرتوه به‌په‌تی‌ک که هه‌رگیز نا‌چریت .

بو‌یه هیچ سه‌یر و سه‌مه‌ره نیه نه‌گه‌ر خو‌یندنه‌وه‌ی له چاکترین کرده‌وه چاکه‌کان بی‌ت ، و خو‌یندنه‌وه و
تی‌رامان و بیر کردنه‌وه له مانا‌که‌ی له گه‌وره‌ترین نزیک بو‌ونه‌وه‌کان بی‌ت له‌خوای گه‌وره . نه‌وته خوای
بالاده‌ست ده‌فه‌رمووی : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾ (سورة فاطر : ٢٩) ، واته : به‌راستی ئه‌وانه‌ی که‌وا کتیبی خوا (قورئان)
(ده‌خو‌یننه‌وه و نو‌یژه‌کانیان به‌جوانی نه‌جام ده‌دن و ده‌به‌خشن له پیناوی خوا‌دا به‌په‌نه‌انی و ناشکرا
خو‌ازیاری بازرگانیه‌کن که هه‌رگیز به‌فیرو‌ نا‌چیت .

وه به‌خو‌یندنه‌وه‌ی قورئان و تی‌رامان له ئایه‌ته‌کانی و بیرکردنه‌وه له واتا‌که‌ی ئارامی داده‌به‌زی‌ت
به‌سه‌ردا و ره‌حمه‌ت دایده‌پو‌شیت ، و فریشته‌کانی خوا ئاماده‌ی ده‌بن ، خوای گه‌وره‌خو‌ی باسی به‌نده

چا که کارهکانی دهکات له لای فریشتهکانی ، ئەو هیه پیڤه مبهری ئازیزمان ﷺ له فەرموودهیه کدا ده فەرمووی : " وما اجتمع قوم في بيت من بيوت الله ، يتلون كتاب الله ، ويتدارسونه بينهم إلا نزلت عليهم السكينة ، و غشيتهم الرحمة ، و حفتهم الملائكة و ذكروهم الله فيمن عنده " (رواه مسلم) . واته : هیچ کۆمه له کهسیک له مایک له مالهکانی خوا کۆ نابنه وه بۆ خویندنه وهی قورئان و له نیوان خویندا باسی ده کهن ئیلا ئارامییان به سهردا داده به زیت ، و په حمهت دایانده پۆشییت ، و فریشتهکان ده وره یان ده دن ، و خوای گه وره ش لای فریشتهکان باسیان ده کات .

به راستی هیچ زیکیک نیه ئەو پاداشتهی هه بییت وه کو قورئانی پیروژ هه یه تی ، چونکه ئەو کهسهی که قورئان ده خوینییت هه موو پییتی که ده خوینییت هه سه نه یه که (چا که یکی) بۆ ده نو سریت ، وه هه ر چا که یه کیش به (ده) ئەو هه نده یه تی ، ئەو هه تا پیڤه مبهری ئازیزمان ﷺ ده فەرموویت : " مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ ، وَ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا ، لَا أَقُولُ : ﴿آلَ﴾ حَرْفٌ ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَ لَامٌ حَرْفٌ وَ مِيمٌ حَرْفٌ " (صحیح الجامع الصغیر برقم : ٦٤٦٩)

واته : هه ر که سیکی پییتی که له قورئانی پیروژ بخوینییت ، به هه موو پییتی که چا که یه کی بۆ ده نو سریت ، چا که ی له لای خوای په روه ر دگار به ده ئەو هه نده ی خو یه تی و چه ند جار ده کریته وه ، نایم ﴿آل﴾ به پییتی که ده ژمی ر د ریت ، به لکو ﴿آل﴾ به ته نها پییتی که و ﴿لام﴾ یش پییتی که ، و ﴿میم﴾ یش پییتی که . وه قورئان ریبه ری خوینه ره که یه تی له قیامه تدا به ره و تاجی که رامه ت په زامه ندی خوای گه وره ، وه کو له و فەرمووده یه دا هاتوو ه که (أبو هریره) ﷺ بۆ مان ده گپی رتته وه له پیڤه مبهری خوا وه ﷺ " یجیء صاحب القرآن يوم القيامة ، فيقول القرآن : يا رب حلّه ، فيلبس تاج الكرامة ، ثم يقول : يا رب زده ، فيلبس حلة الكرامة ، ثم يقول : يا رب ارض عنه ، فيرضى عنه ، فيقال له اقرأ و ارق و يزداد بكل آية حسنة " (صححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب : ١٤٢٥) واته : خا وه نی قورئان دیت له پۆژی قیامه تدا ، قورئان ده لیت : ئەه ی خوا یه بیپۆشه ، ئەو کاته تاجی که رامه تی ده کریته سه ر ، و ئینجا ده لیت : ئەه ی خوا یه زیادی بکه ، ئینجا پۆشاک ی که رامه تی له بهر ده کریت ، ئینجا ده لیت : ئەه ی خوا یه لیی رازی به ، و پیی ده وت ریت : بخوینه و به ر زبه ره وه ، به هه موو ئایه تی که ده خوینییت چا که یه که (حسنة) یه که زیاد ده کریت .

مانگی قورئان : مانگی په مه زان مانگی قورئانه ، خوای گه وره ده فەرموویت :

﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ﴾ (البقرة : ١٨٥) ، واته : مانگی په مه زان ئەو مانگیه که قورئانی تیدا دابه زیوه ، هیدایه ته بۆ خه لکی و به لگه ی تیدا یه بۆ ری نمووی خه لکی و جیا کردنه وه ی حه ق و راستی له نا راستی .

وه قورئان و وته ی خوای گه وره یه بۆ یه هه ر که سیکی به ویت له گه ل خوای گه وره دا گفتو گۆ بکات ئەوا با قورئان بخوینییت ، به راستی موسلمان هه ر جاریک قورئان بخوینییت دواتر بگه ریته وه بۆ سه ری جاریکی تر ئەوا زۆر به په رۆشه وه ده گه ریته وه بۆ لای ، و هه ر گیز خوینه ری قورئان لیی بیزار نابیت ، و هه ر که سیکی ئارامی دلی ده ویت ئەوا با قورئان بخوینییت ، و هه ر که سیکی خشوعی و گه رانه وه ی بۆ لای خوا

دهویت ئەوا با قورئان بخوینیت ، چونکه خوی گهوره دهفهرموویت : ﴿أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ

(الرعد : ۲۸) ، واته : بهراستی تهنا به یادی خوا دلەکان ئارام دەبن .

وه خویندنی قورئانی پیروزیش له یادی خوییه ، وه فهرموودهکانی پیغمبهری ﷺ دهربارهی خویندنهوهی قورئان گهلیک زۆرن ، لهوانه : پیغمبهر ﷺ دهفهرموویت : " الصيام والقرآن يشفعان للعبد يوم القيامة ، يقول الصيام : أي رب إني منعتك الطعام والشهوات بالنهار ، فشفعني فيه ، يقول القرآن : رب منعتك النوم بالليل ، فشفعني فيه ، فيشفعان " (صححه الألباني في صحيح الجامع : ۳۸۸۲) ، واته : بۆ بهندهکانی خوا له پوژی قیامهتدا ، پوژوو دهلیت : ئەوی خوییه ! من پریگربووم له خواردن و شههوهتی داوات لیدهکهه تکام قهبوول بکه ، و قورئانیش دهلیت : خوییه من پریگربووم له خهوتنی له شهودا تکام قهبوول بکه ، فهرمووی : خوی گهورهش تکایان قهبوول دهکات و لیبی خویش دهبیئت .

ههروهها پیغمبهر ﷺ دهفهرموویت : " اقرءوا القرآن فإنه يأتي يوم القيامة شفيعا لأصحابه " (رواه مسلم) واته : قورئان بخوینن ، چونکه له پوژی قیامهتدا تکاکاره بۆ خاوهنهکانی .

ههروهها پیغمبهر ﷺ دهفهرموویت : " خيركم من تعلم القرآن وعلمه " (رواه البخاري) ، واته : چاکترینتان ئەوانه که قورئان فیڕ دەبن و فیڕی کهسانی تریش دهکهن .

وه ئەو قورئان خویننهی که بهراستی و دروستی قورئان دهخوینیت پلهو پایهیهکی بهرز و گهورهی ههیه لای خوی گهوره ، چونکه ئەو کهسه لهگهڵ فریشته نزیکهکانه ، وه ئەو کهسهش که قورئان دهخوینیت قورس و نارهحهته لهسه زمانی و خویندنهوهی ئاسان نیه بۆی ، ئەوه دووجار پاداشتی ههیه لای خوا ، وه ئەمهش چاکهیهکی گهورهیه ، ئەمهش له دهقی ئەم فهرموودهیهی پیغمبهری ﷺ خوادا ﷺ هاتوووه که دهفهرمووی : " الماهر بالقرآن مع السفرة الكرام البررة والذي يقرأ القرآن ويتتعت فيه وهو عليه شاق له أجران " (متفق عليه) ، واته : ئەوهی قورئان به دروستی و جوانی دهخوینیتهوه ئەوه لهگهڵ فریشته بهریزهکانی خوادایه . ئەو فریشتانهن که سهفیرن له نیوان خوی گهوره و بهندهکانی ، و ئەوهی که قورئان دهخوینیت و دههوستییت تیایدا و قورسه لهسه زمانی ئەو کهسه دوو پاداشتی ههیه .

وه ههتاکو موسلمان زیاتر قورئان بخوینیت ، و زیاتر قورئانی لهبهر بیئت پلهو پایهیهی بهرزتره له پوژی قیامهتدا ، ههروهکو پیغمبهری ﷺ ئازیزمان ﷺ دهفهرموویت : " اقرأ وارتق ورتل كما كنت ترتل في الدنيا فإن منزلتك عند آخر آية (كنت) تقرأ بها " (صححه الألباني في السلسلة الصحيحة : ۲۲۴۰) ، واته : به قورئان خوین دهوتریبت : بخوینهوه بهرزبهرهوه ، بهراستی شوین و پلهت له لای کۆتا ئایهتیکه که دهخوینیت .

بۆیه پیویسته لهسه موسلمان ههول بدات زیاتر قورئانی پیروژ بخوینیت ، و ویردیکی پوژانه بۆ خوی دابنیت له قورئان خویندن ، بۆ ئەوهی بگاته پاداشتی گهورهی خوی پهرهردگار . وه له (ابن عباس) هوه ﷺ فهرموویهتی : پیغمبهری ﷺ خوا ﷺ بهخشندهترین کهس بووه ، و بهخشندهیهکهی له پهههزانداندا زیاتر دهبوو کاتی که (جبریل) دههاته خزمهتی ، وه ههموو شهویکی پهههزانیشت (جبریل) دههاته

خزمه تی و قورئانی پی دهووت ، بویه پیغهمبهری خوا ﷺ به خشندهتر دهبوو به خیر و (صدقة) لهو بایه ی که هله دکات (متفق علیه) .

ئیهمای النووی . رهمه تی خوی لیبیت . دهفهرموویت : به راستی نهو حوکمانه ی لهم فهرمووده یه ودردهگریت نهو هیه : سوننهت بوونی خویندن و فیربوونی قورئانه لهم مانگه پیروزه دا .

وه پیاو چاکانی پییشوو — خویان لی رازی بیت — خویان به خویندنی قورئان و تیگه یشتن له نایه تهکانی زیاتر سهر قال دهکرد له مانگی رهمه زاندا ، زیاتر له مانگهکانی تر ، چونکه نهم مانگه مانگی قورئانه وهک خوی گهوره دهفهرموویت : ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ ﴾ (البقرة : ۱۸۵) ، واته : مانگی رهمه زان نهو مانگه یه که قورئانی تیادا دابه زیوه

وه به راستی خاوهن قورئان له بنده تایبه تهکانی خوی گهوره یه ، و سهیرکردنی ووشهکانی قورئان (المصحف) هوکاریکه بو دهسته بهرکردنی خوشه ویستی خوا ههروهک له پیغهمبهری خواوه ﷺ جیگیر بوه که فهرموویه تی : " من سره أن يحب الله ورسوله فليقرأ في المصحف " (حسنه الألبانی فی السلسلة الصحيحة : ۲۳۴۲) ، واته : ههر که سیک پیی خوش بیت خوا و پیغهمبهره که ی ﷺ خوش بویت نهوا با له قورئان (مصحف) بخوینیت .

وه سونه تیش وایه که تهواوکردنی (حتم) ی قورئان لهسی رۆژ که متر نه بیت بو نهوه ی بهنده ی موسلمان بتوانیت له گوفتاری خوی گهوره تی بگات ، خوی گهوره دهفهرموویت : ﴿ كَتَبُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبْرَكًا لِيَذَّبُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾ (ص : ۲۹) ، واته : نهم کتیبه مان که قورئانه بو دابه زاندوویت که مبارهک و پیروزه بو نهوه ی له نایه تهکانی بیر بکه نهوه و تیبفکرین .

وه په ند و عیبرهت وهرگرتن بهوه نیه که چه ند جار قورئان (حتم) دهکهیت ، به لکو په ند و عیبرهت بهوه یه که له گه ل زور خویندنی قورئاندا ههول بدهیت بو تیگه یشتن له نایه تهکانی و نیش کردن به فهرمانهکانی ، بو نهوه ی نهین لهو که سانه ی که خوی گهوره دهر باره یان دهفهرموویت : ﴿ وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِي وَإِنَّهُمْ إِلَّا يُظُنُّونَ ﴾ (البقرة : ۷۸) .

ههروهکو شیخی ئیسلام . ابن تیمیه . رهمه تی خوی لیبیت . دهفهرموویت : ((خویندنه وهیه که هیچ تیگه یشتنی له گه لدا نیه)) .

وه به راستی (ابن مسعود) ﷺ راستی فهرمووه کاتی که ده لیت : ((نهو قورئانه مه خوینن وهکو چون شیعر ده خوینن ، وه په خش و بلاوی مهکن وهکو چون خورمای خراب په خش و بلاو دهکه نهوه ، به لکو لای باسه سه رسوره یینه رهکانی بوهستن ، و دللهکانی پی بیننه جوش ، و هه موو مه بهستی که سیکتان نهوه نه بیت که سوره ته که تهواو بکات !)) .

له حهوت پوژدا : (عبدالله) ی کوری (مسعود) ﷺ ده فهرموویت : ((قورئان نه خویندریټ له سی پوژ کهمتر ، قورئان له حهوت پوژدا بخوینن ، و بو نه وهی پیاو پاریزگاری بکات له خویندنه وهی پوژانه وهی خوئی)) .

وه له (ابي) ی کوری (کعب) ﷺ فهرموویه تی : ((بهراستی ئیمه قورئان له ههشت پوژدا ده خوینن ، و (ابو عبید) له کتیبی (فضائل القران) دا له (ابن مسعود) وه ﷺ ده گپریته وه که جگه له په مهزان له (جمعة) وه بو نه وه (جمعة) قورئانی خه تم ده کرد ، وه (الطبرانی) ش له (ابن مسعود) وه ﷺ ده گپریته وه که له سی پوژدا قورئانی (خه تم) ده کرد .

وه ده لاین که خه لیفه ی سییه م — عثمان بن عفان — خوای لی پازی بیټ — له شهوی (جمعة) دا دهستی ده کرد به (ختم) وه له سورته ی (البقرة) تا کو (المائدة) ی ده خویند ، و له (یوسف) وه تا کو (مریم) و له (طه) وه هه تا کو (طسم موسی و فرعون القصص) ، و له (العنکبوت) وه هه تا کو (ص) ، و له (تزیل) وه هه تا کو (الرحمن) و ئینجا (ختم) ی ده کرد . واته : له شهوی (جمعة) دهستی پی ده کرد و له شهوی پینج شه مه (ختم) ی ده کرد .

وه (الحافظ) . په حمه تی خوای لی بیټ . ده لیت : (ابن أبو داود) پیوایه تی کردو وه به (آسانید صحیحة) له (عثمان و ابن مسعود و تمیم الداری) وه ﷺ که نه مانه هه موویان له حهوت پوژدا قورئانیان (خه تم) کردو وه .

وه (أبو عبید) پیوایه تی کردو وه که (ابراهیم) له حهوت پوژدا قورئانی (خه تم) ده کرد . وه ئیمامی مالک . په حمه تی خوای لی بیټ . نه گهر چووبایه ناو مانگی په مهزانه وه کتیبه کانی داده خست و قورئانه که ی ده گرت به دهسته وه ، و فه توای نه ددها و وه لای پیسیاری خه لکی نه ددهایه وه و ده یفه رموو : نه مه مانگی په مهزانه ، نه مه مانگی قورئانه ، وه له مزگهوت ده مایه وه هه تا کو په مهزان کو تایی ده هات . وه ئیمامی (أحمد) . په حمه تی خوای لی بیټ . که به ناو بانگه به پشت هه لکردنی له دنیا و له په رستشدا (طاعة — عبادة) و ئیمامی (أهل السنة) نه گهر په مهزان به اتبایهت ده چووه مزگهوت وه و تیایدا ده مایه وه ، و داوای لی خوش بوونی ده کرد و ته سبیحاتی خوای ده کرد ، هه ر کاتی که ده ست نویژی بشکایهت ده ست نویژی تازه ده کرده وه و نه ده گه رایه وه بو ماله که ی بو شتیکی زور پیویست نه بیټ له خواردن یان خواردنه وه یان خهوتن به م شیوه یه ده مایه وه هه تا کو په مهزان کو تایی ده هات ، ئینجا به خه لکی دهوت : نه مه نه مانگه یه که تاوانه کان ده سپریته وه ، نامانه ویټ وه کو مانگه کانی تر بیټ له تاوان و گونا ه .

وصلی الله وسلم وبارک علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه أجمعین